

Leuven natuurlijk

Zomerkatern van Natuurpunt Leuven

Vaak lijken natuurbeschermers te dweilen met een open kraan. Al sinds de jaren '70 horen we alarmberichten over de pandabeer, het regenwoud, de walvissen, zeehondjes, koraalriffen,... Natuurorganisaties zijn al decennia lang druk in de weer om natuur te beschermen, wetten te laten goedkeuren, natuurgebieden aan te kopen. Toch blijft de rode vlag wapperen in de wind en zijn steeds meer soorten bedreigd. Daarom loopt zijn steeds meer soorten bedreigd. Daarom loopt momenteel het internationaal initiatief "Countdown 2010". Hierbij beloofden alle deelnemende landen om tegen 2010 de achteruitgang van biodiversiteit te stoppen.

Is het dan zo belangrijk om alle soorten te behouden? Soorten zijn toch altijd uitgestorven, want die dinosauriërs zitten gelukkig niet meer in onze bossen. En de meeste fossielen zijn wat ze zijn: een herinnering in steen maar absoluut niet meer gezien op het strand. Blijven er niet genoeg soorten over als we voortdoen zoals we doen? Een zeer belangrijke vraag met veel facetten. Een tipje van de sluier oplichten toont echter al dat natuurbehoud er wel degelijk toe doet:

- **Filosofisch:** mag er ook voor andere levende wezens nog ruimte zijn? Als ik zelf een plant was, zou ik snel ja zeggen of moet alles in functie van de mens bestaan?
- **Economisch:** veel soorten hebben tot nu ongekende medische mogelijkheden en kunnen in de toekomst belangrijk worden voor nieuwe medicijnen. Ook voor landbouw kan het behoud van wilde plantensoorten van extreem belang zijn. Ze zijn dikwijls resistent tegen plagen waar onze cultuurgewassen het laten afweten. Een mooi voorbeeld hiervan was een variant van wilde rijst, die bestand bleek tegen een schimmelziekte en zo op wereldschaal de rijstproductie heeft gered. Pikant detail was dat de laatste groeiplaats verdween door aanleg van een stuwdam en dat er toevallig 30 zaadjes bewaard bleven in een zaadbank. Zo is wilde flora een levensverzekering voor duurzame landbouw.
- **Ecologisch.** Voor een wetenschapper is elke soort van belang, alleen al voor de wetenschap. Van veel soorten begrijpen we niet eens hun functie in het levensweb. Zo kunnen hele ecosystemen in elkaar stuiken als één schakel verdwijnt.
- **Menselijk.** Blijkbaar moeten we als moderne mens toch dagelijks onze portie natuur kun-

Een charter voor biodiversiteit in Leuven: voorstellen voor kleine acties met grote gevolgen...

Dankzij grondige studies van gerenommeerde botanici aan de K.U.Leuven gedurende vele eeuwen, hebben we een goed zicht op de evolutie van de flora in Oost-Brabant. Daaruit blijkt o.a. dat van de 993 oorspronkelijk voorkomende plantensoorten meer dan 18% verdwenen zijn. 186 soorten of bijna 21% dreigt op zeer korte termijn te volgen. 73 soorten komen nu al enkel nog voor in **natuurreservaten**. Het tempo waaraan soorten verdwijnen in Oost-Brabant is de afgelopen 30 jaar zelfs versneld tot meer dan 2 soorten per jaar terwijl dit tussen 1900 en 1950 'slechts' 1 soort per jaar bedroeg.

lees verder p. 2

nen zien, niet te veel maar de media tonen toch elke dag wel een beeld van een bijzonder dier, een vreemd natuurverschijnsel, een mooi landschap. Veel mensen kunnen hun tuin niet meer missen, noch hun wandeling in de natuur.

België heeft ook de doelstellingen van Countdown 2010 ondertekend. Een nobel doel waarvan echter nog weinig concreet te merken valt. Natuurpunt Leuven wil op lokaal niveau alvast een voorzet geven. Daarom hebben we concrete, haalbare acties uitgewerkt waarmee de lokale overheid concreet kan bijdragen aan het natuurbehoud. Natuurpunt Leuven kan en wil dit nooit alleen. Binnen onze reservaten zullen we er alles aan doen om zeldzame soorten te bewaren voor onze kinderen. Elke eigenaar of beheerder van een stuk grond met natuurwaarden kan echter in belangrijke mate bijdragen aan een duurzame toekomst. Daarom willen we graag de stad Leuven uitnodigen om Biodiversiteit explicieter op te nemen in hun werking, juist omdat een lokaal bestuur het dichtst bij de inwoner staat. We gaan ons actievoorstel officieel uitwerken in een charter en overhandigen aan de stad Leuven. Als lid van Natuurpunt Leuven geven we je graag de primeur.

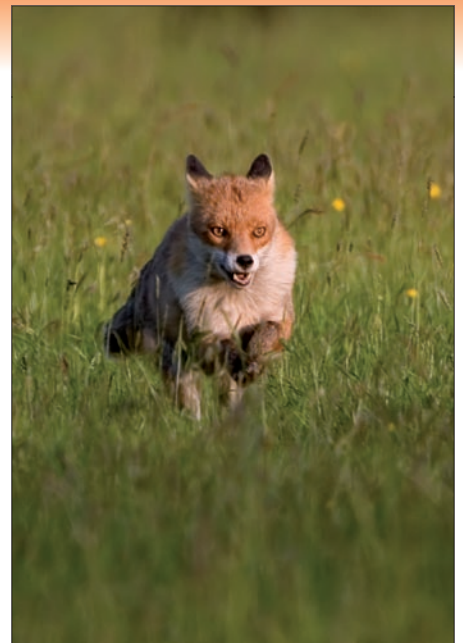
Veel leesgenot!

Zandblauwtje, foto Eddy Macquoy

Duizendguldenkruid, foto Rudi Petitjean

Vos, foto Rudi Petitjean

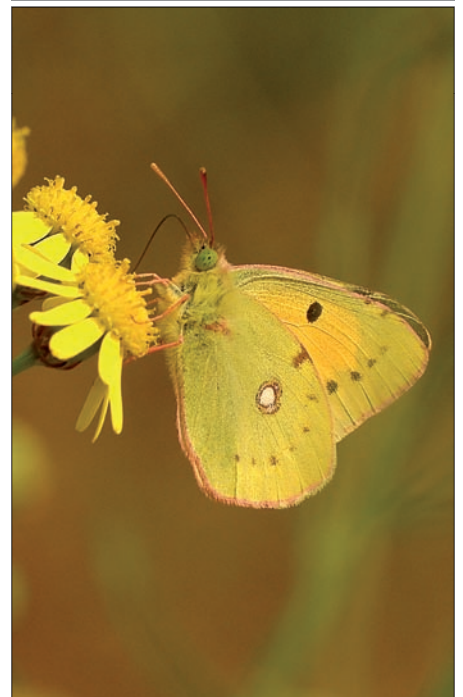
vervolg van p. 1

Zonder het natuurreservaten- en ten dele ook dankzij ecologisch bermbeheer, tenminste op die plaatsen waar het wordt toegepast, zouden nu nog meer plantensoorten definitief verdwenen zijn. Momenteel behoedt het reservatenbeleid de wilde flora zelfs voor een vrije val. Door herstel van habitats en effectief beheer keerden tijdens de afgelopen jaren zelfs een aantal verdwenen soorten terug in de reservaten. Hierbij denken we concreet aan Zandblauwtje en Echt duizendguldenkruid, die dankzij natuurherstelwerken na decennia afwezigheid opnieuw terugkeerden op de Koeheide.

In het licht van countdown 2010 zou de stad een concreet actieplan kunnen opmaken en uitvoeren om de biodiversiteit in en rond de stad te versterken. Natuurpunt Leuven heeft zo sinds 2004 kansen gecreëerd voor aanwezige en nieuwe soorten, zoals Gierzwaluw, Huiszwaluw en Slechtvalk.

Maar er resten nog veel meer natuurschatten in en rond Leuven. Daarom hebben we met Natuurpunt een korte oefening gemaakt: waar kunnen we op korte termijn onze natuur verbeteren met kleine, haalbare acties? Onze denkoefening gaf al direct een waslijst van natuurwaarden en maatregelen om ze te beschermen.

De Natuurparels van Leuven: kleine juweeltjes met grote mogelijkheden

Oranje luzernevlinder, foto Eric Malfait

Abdij van Park

De vijvers van deze abdij herbergen momenteel reeds 22 van de 25 soorten libellen en waterjuffers die voorkomen in de Dijlevallei. Een gepast beheer zou de in Vlaanderen sterk achtuitgaande Kleine roodoogjuffer meer kansen kunnen geven. Kleine ingrepen op de Molenbeek zouden voor Viervlek en IJsvogel belangrijk kunnen zijn. Ook de jaarlijkse aanwezigheid van de extreem zeldzame reigersoort, het wouwaapje, maakt de plek bijzonder. Tussen de Abdij en Philipssite heeft er zich reeds verschillende jaren een populatie Muurhagedis gehandhaafd. Bij de aanleg of restauratie van muurtjes kan hiermee rekening gehouden worden.

Abdij van 't Park, foto Eddy Macquoy

Levendbarende hagedis, foto Eric Malfait

Kesselberg

Dankzij het ecologisch beheer van de stad Leuven is één graslandperceel actueel al uitgegroeid tot een fraaie bloemenweide, die grote aantallen vlinders aantrekt. Ook de heide herstelt zich langzaam maar zeker in het begrazingsblok. Toch bevat dit gebied nog veel meer mogelijkheden voor bedreigde soorten en herstel van een aantrekkelijk landschap voor fietsers en wandelaars.

De IJzerzandsteengroeve is een recent leefgebied voor de Spaanse vlag (zeldzame vlindersoort). Dit vraagt een aangepast beheer van de ijzerzandsteen groeve met o.a. beheer en uitbreidings zones voorzien voor de waardplant Koninginnekruid.

Binnen de bossen zijn nog veel vervallen weekendwoningen of tuinafsluitingen van verlaten weekend-

verblijven. Een actief aankoopbeleid kan hier opnieuw een aaneengesloten boscomplex creëren met ruimte voor omvorming naar inheemse eiken-berkenbossen en open plekjes met heide. Hierdoor kunnen sterk bedreigde heidesoorten en levendbarende hagedis opnieuw uitbreiden en herstelt men het unieke karakter van deze Kesselse heide.

Viervlek, foto Rudi Petitjean

Spaanse vlag, foto Eddy Macquoy

Wijkmaalbroek, foto Eddy Macquoy

Keizerslibel, foto Eric Malfait

Wijkmaalbroek

In Wijkmaalbroek treffen we nog Kamsalamander aan. De Dijlevallei vormt hier nog een waardevolle vallei met bosjes, hooilanden en veel houtkanten, het geschikte landbiotoop voor deze amfibie. Het graven van 3 kleinere ondiepe poelen op de stukken in beheer van Natuurpunt kan ook het waterbiotoop versterken, waardoor we deze soort echt levensruimte kunnen geven. Op het hooiland van Natuurpunt groeit ook opnieuw Bosorchis, na 10 jaar aangepast maaibeheer. Een uitbreiding van de onbemeste, goed beheerde hooilanden is cruciaal om op lange termijn robuuste populaties van enkele zeer zeldzaam geworden hooilandplanten te behouden.

Elfenwasplaat, foto Eddy Macquoy

Gele wasplaat, foto Eddy Macquoy

Heiberg

Na de spectaculaire vondsten van zeldzame wasplaten (de 'orchideeën' onder de graslandpaddestoelen) op de Koeheide, zijn recent ook mooie vondsten van heischrale graslanden met deze paddestoelen gedaan op de Heiberg. Het is dan ook wenselijk om na te gaan of op bepaalde stukken van de Heiberg een aangepast maaibeheer kan gevoerd worden om de ontwikkeling van deze heischrale graslanden verder te bevorderen.

Gevekte orchis, foto Eddy Macquoy

Keizersberg

Dit gebied vormt de meest waardevolle natuurkern binnen de stad Leuven met een grote populatie Hazelworm, bossen met rijke voorjaarsflora en soortenrijke graslanden met massaal aspect van margrietten en andere kruiden. Deze locatie verdient hoogste prioriteit voor het uitvoeren van acties in kader van het GNOP omwille van de hoge natuurwaarden. Het RUP voor de Vaartzone dient rekening te houden met de grote landschappelijke waarde en ecologische waarde: ondoordachte hoogbouw kan hier zorgen voor het vernietigen van het actueel zeer mooie zicht van de benedenstad rond Mechelsestraat-Penitentienestraat-Vaartstraat naar deze berg en voor beschaduwing met negatieve effecten voor hazelworm en voorjaarsbloeiërs.

Hazelworm, foto Eric Malfait

Lovenaerenbroek - Molenbeekvallei en Vlierbeek

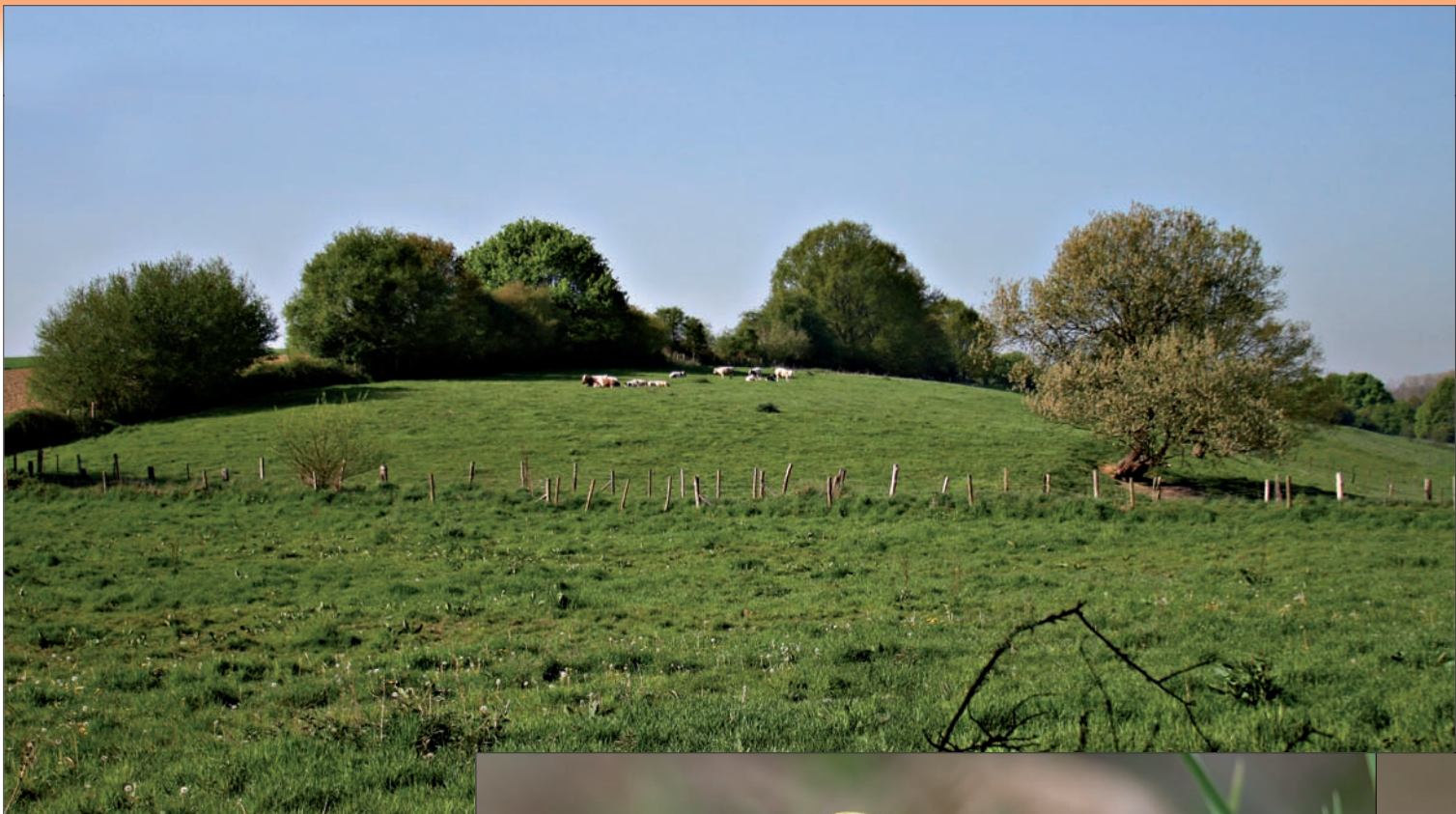
Het Lovenaerenbroek is het laatste relict van een uitgestrekt moeras en bevat zeer zeldzame moerassoorten zoals Paddenrus en Moerasstreepzaad. Ook de Molenbeekvallei net buiten het Provinciaal domein heeft nog zeer veel natuurwaarden en is landschappelijk zeer mooi en waardevol. Tot voor kort waren er nog regelmatig orchideeën te zien in de weiden langs de oever. Het bosje langs de Holsbeeksesteenweg kent nog een mooie natuurlijke ondergroei van Bosanemoon, Muskuskruid, Aalbes, Dotterbloemen, Vlierbes. Ook de populierenbossen en verruigde graslanden en natte ruigten langs het fietspad kunnen uitgroeien tot een waardevol groen lint langs de Molenbeekvallei.

Steenuil, foto Eric Malfait

Ecohuis Kessel-Lo, foto Geert Sterckx

Koeheide, foto Eddy Macquoy

Koeheide/Zwanenberg

Het aanleggen en versterken van kleine landschapselementen op de Zwanenberg zou zeer goed zijn voor Sleedoornpage (uitbreiding sleedoornbestanden) maar ook voor Levendbarende hagedis, Geelgors, Wilde Hamster en Hazelmuis. Koeheide en omliggend gebied krijgt veel recreatief gemotoriseerd verkeer te verwerken: aangepaste toegangsbeperkingen zouden veel rust, veiligheid in het gebied brengen en veel ecologische en landbouwschade voorkomen.

Geelgors, foto Rudi Petitjean

Kikkers kussen, foto Eddy Macquoy

Vijvers van Belle-froid te Wilsele

Dit is vooral in de winter een belangrijk rustgebied voor watervogels met grote aantallen Tafeleend, Kuifeend en zeldzame soorten zoals Nonnetje of zelfs Zaagbekken. In de populierenbossen langs de Vaart zingt nog steeds de zeer zeldzame Nachtegaal zijn lied. De vijvers en aangrenzende biotopen zijn ook erg belangrijk voor kikkers en salamanders.

Een doordachte openstelling van dit natuurgebied en ambitieus natuurherstel van deze waardevolle vijvers kan zorgen voor een belangrijke win-winsituatie voor zowel de inwoners van Wilsele als de natuur.

Ecologisch bermbeheer - maaibeheer

Naast ecologisch bermbeheer, willen we ook pleiten voor een ecologisch beheer van de Leuvense vesten en langs belangrijke waterlopen of beken.

Het is lovenswaardig dat in het voorjaar bepaalde stukken al niet gemaaid worden om de aangeplante voorjaars-bloeiers tot bloei te laten komen. De rest van het jaar wordt er echter nog een gazonbeheer gevoerd, wat zowel extra werklast betekent voor de groendienst als een minderwaarde voor flora en fauna.

Wij willen dan ook pleiten voor een aangepast maaibeheer van minstens een gedeelte van de vesten gedurende de rest van het jaar.

Bepaalde stukken van de vesten zijn nu nog ecologisch heel waardevol, zoals de vesten tussen de Keizersberg en de Tervuursteenweg waar nog enkele relicten staan van kalkflora (o.a. Ruige Weegbree en Vingerhelmbloem). Met het huidige gazonbeheer kan die echter niet meer tot bloei komen, waardoor ze op termijn dreigt te verdwijnen indien geen aangepast beheer wordt gevoerd. Een ecologisch bermbeheer kan deze groene gazons veranderen in aantrekkelijke bloemenweiden voor mens, dier en plant.

Dijle-Lotharingenstraat, foto Eddy Macquoy

Op andere stukken – waar nu bijvoorbeeld al de voorjaars-bloeiers staan – kan ook ecologisch bermbeheer toegepast worden. Dit kan heel wat vlinders en andere insecten aantrekken, en kan de vesten ook visueel aantrekkelijk maken waardoor eventueel ongenoegen van sommigen kan tegengegaan worden. Dergelijke beheer is ook mogelijk op andere stukken die nu nog volledig als gazon beheerd worden.

Wroedmeesterpad, foto Eric Malfait

Grote gele kwikstaart, foto Rudi Petitjean

Besluit

Naast zo'n register van soorten en maatregelen zou biodiversiteit een vast item op de Milieuraad kunnen worden. Natuurpunt wil graag zo'n plan/charter dat ook andere Vlaams-Brabantse gemeentes zullen onderschrijven, komen toelichten op de raad.

Deze lijst is zeker niet volledig maar een eerste oefening levert ons volgende aandachtsoorten op:

Bever, foto Rudi Petitjean

- Vogels: Gierzwaluw, Huiszwaluw, Slechtvalk, Woudaapje, Gele kwik, IJsvogel, Zwarte roodstaart, Geelgors
- Zoogdieren: Wilde Hamster, Hazelmuis, Watervleermuis
- Amfibieën en reptielen: Kamsalamander, Hazelworm, Levendbarende hagedis, Muurhagedis.
- Dagvlinders: Sleedoornpage, Spaanse vlag,
- Libellen en waterjuffers: Kleine roodoogjuffer en Viervlek.
- Planten: Zandblauwtje, Struikhei, Echt duizendguldenkruid, Bosorchis, Gevlekte orchis, Vingerhelmbloem, Gele muurhelmbloem, Ruige weegbree, Koninginnenkruid, Bosanemoon
- Paddenstoelen: 10 soorten wasplaten waaronder Sneeuw- en vuurzwammetje.

Hommelorchis, foto Eddy Macquoy

Help

Wijgmaalbroek of de Koeheide

Storten toegelaten!

Het meest efficiënte middel om natuur te beschermen is het aankopen van natuurgebieden. Natuurpunt Leuven investeert volop in de reservaten van de Koeheide en Wijgmaalbroek, die recent ook sterk uitgebreid zijn. Deze aankopen kosten natuurlijk geld... veel geld. Zonder giften en schenkingen van jullie, leden en sympathisanten, redden we het niet. Wij doen daarom een oproep: **Storten toegelaten!**

Uiteraard niet **in**, maar **voor** onze natuurgebieden! Voor giften vanaf 30 euro wordt automatisch een fiscaal attest afgeleverd. Je kan storten via overschrijving op rekening 293-0212075-88. Vermeld "projectnummer 9945 Wijgmaalbroek" of "projectnummer 9419 Koeheide"

of komen meewerken aan het beheer...

Elke maand organiseren we een werkdag zowel in Wijgmaalbroek als op de Koeheide. Er is steeds werk voor groot en klein. Naast de werkdagen steken we met al wie mee wil werken en denken aan de uitbouw van het reservaat de af en toe de koppen eens bij elkaar. Mail eens als je hiervoor interesse hebt.

Koeheide: Eric Malfait, 0475 27 59 97
of mailg@koeheide.be

Wijgmaalbroek: Mark Lehouck, 016 44 49 36
of mark.lehouck@telenet.be

Koeheide, foto Eddy Macquoy

Colofon

Natuurpunt Leuven, Spaarstraat 49, 3010 Kessel-Lo

Geert Sterckx	016 22 90 24
Mark Lehouck	016 44 49 36
Stefaan Sys	0473 93 43 56
Nick Wouters	0486 67 71 08
Ingrid Beerens	0476 86 99 24
Eddy Macquoy	016 22 37 09

Websites

www.natuurpuntleuven.be
www.natuurpunt.be/wijgmaalbroek
www.koeheide.be

Teksten: Geert Sterckx, Eddy Macquoy
Foto's: Eddy Macquoy, Eric Malfait, Rudi Petitjean
Lay-out: Luc Nagels

Bijlage bij Natuur en Landschap 2007/2
V.u.: Geert Sterckx, Spaarstraat 49, 3010 Kessel-Lo

activiteitenkalender

werkdagen

Wijgmaalbroek

zaterdag 16 juni, 14u tot 18u
info: Mark Lehouck, 016 44 49 36

Koeheide

zaterdag 9 juni, 9u30 tot 12u
info: Eric Malfait 0475 27 59 97

Lovenaerenbroek

dinsdag 26 juni, 19u00:
werkavond
info: Geert Sterckx: 016 22 90 24

wandelingen

Koeheide

kruidenavondwandeling

met Myriam Middelkamp
Zondag 10 juni, 20u00
vertrek: parking van Café D'aa
Boan, Oude Baan, Bertem
info: Eddy Macquoy, 016 22 37 09

Langs de Leuvense Vesten florawandeling

Zondag 17 juni, 14u00
vertrek: Tervuursepoort, Leuven
info: Etienne Ruys

Leuven stadswandeling

'De Dijle, levend door Leuven'
Zondag 24 juni, 14u30
vertrek: Stadhuis van Leuven
info: Eddy Macquoy, 016 22 37 09

Avond-Dijlewandeling

Dinsdag 7 augustus, 9u00
vertrek: Stadhuis van Leuven
info: Stefaan Sys, 0473 93 43 56

activiteiten

Dag van het Park

Provinciaal domein Kessel-Lo
Zondag 27 mei, 13u tot 17u
met infostandjes en extra aandacht voor Lovenaerenbroek
14u00: Vlierbeekwandeling
info: Geert Sterckx, 016 22 90 24

Walk for Nature

Dunbergbroek, Holsbeek

Zondag 3 juni
info: secretariaat Oost-Brabant,
016 25 25 19

activiteiten

Fototentoonstelling

Het prachtige Dijleland - La Brenne magnifique

- **van 4 tot 22 juni**
CC Den Blank in Overijse
- **van 3 tot 25 augustus**
in de Norbertuspoort Abdij
van 't Park, Heverlee
info: Eddy Macquoy,
016 22 37 09

Vrijdag 3 augustus

Opening fototentoonstelling

Het prachtige Dijleland - La Brenne magnifique

- **19u00: opening**
- **20u00: voordracht**
'Een kijk op de Leuvense
biodiversiteit' door Geert
Sterckx
- **21u00: drankje en babbel**

De fototentoonstelling is elke
vrijdagavond van augustus en
zaterdag 25 augustus open
vanaf 19u00

Vrijdag 24 augustus

Libellenavond

Abdij van 't Park, Heverlee

- **18u00:** libellenwandeling,
vertrek Norbertuspoort
- **20u00:** voordracht 'Libellen
van de Dijlevallei' door Eddy
Macquoy

Fototentoonstelling
info: Eddy Macquoy, 016 22 37 09

Zaterdag 25 augustus

Vleermuizenavond

Abdij van 't Park, Norbertuspoort

19u00: voordrachten over vleer-
muizen,
kinderanimatie,
wandelingen met bat-detector
bij zonsondergang
Fototentoonstelling
info: Stefaan Sys, 0473 93 43 56

Zondag 9 september

Koeheidedag

een hele dag wandelen,
animatie, eten en drinken,
fotowedstrijd, kinderanimatie...
op de Koeheide
Vanaf 10u00: in de Gemeente-
lijke Basisschool aan de Tervuur-
sesteenweg Bertem
info: Eddy Macquoy, 016 22 37 09